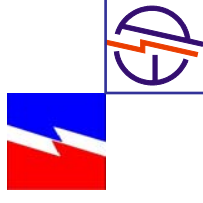

PRIJENOS I DISTRIBUCIJA ELEKTRIČNE ENERGIJE

**8. PRIJENOS ELEKTRIČNE ENERGIJE
ISTOSMJERNOM STRUJOM VISOKOG
NAPONA**

dr.sc. Vitomir Komen, dipl.ing.el.

PRIJENOS ELEKTRIČNE ENERGIJE ISTOSMJERNOM STRUJOM PRI VISOKOM NAPONU

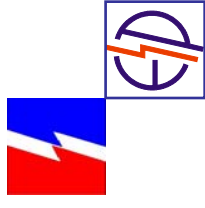

POJAM

PRIJENOS ELEKTRIČNE ENERGIJE ISTOSMJERNOM STRUJOM PRI VISOKOM NAPONU

- ISVN: PRIJENOS ISTOSMJERNOM STRUJOM VISOKOG NAPONA
- HVDC: High Voltage Direct Current (engl.)
- HGÜ: Hochspannungs Gleichstrom Übertragung (njem.)
- CCHT: courant continu haute tension (franc.)
- ППТ: передача постоянного тока (rus.)

Mi bismo, možda, mogli reći “prijenos ISVN” (prijenos istosmjernom strujom visokog napona), dakle ponekad i ISVN-prijenos, ISVN-stanica, ISVN-pretvarač i t.sl., premda našem jeziku i pisanju bolje odgovara stanica ISVN i pretvarač ISVN. Ovdje ćemo ponekad pisati kolokvijalno “istosmjerni prijenos”.

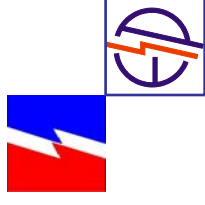

DEFINICIJA

Prijenos istosmjernom strujom pri visokom naponu je tehnika prijenosa električne energije unutar elektroenergetskog sustava ili između elektroenergetskih sustava trofazne električne struje, korištenjem pretvarača koji ispravlja izmjeničnu struju u istosmjernu (ispravljač), i pretvarača koji tu istosmjernu struju opet pretvara u izmjeničnu (izmjenjivač), čime je povezivanje čvorova mreže izmjenične struje izvedeno posredovanjem istosmjerne struje.

ISVN-prijenos:

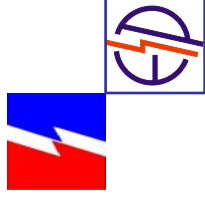
- VISOKI NAPON (≥ 100 kV), VELIKE SNAGE (≥ 50 MW)
- TREND SREDNJI NAPON, MANJE SNAGE

MOTIVI PRIJENOSA ISTOSMJERNOM STRUJOM

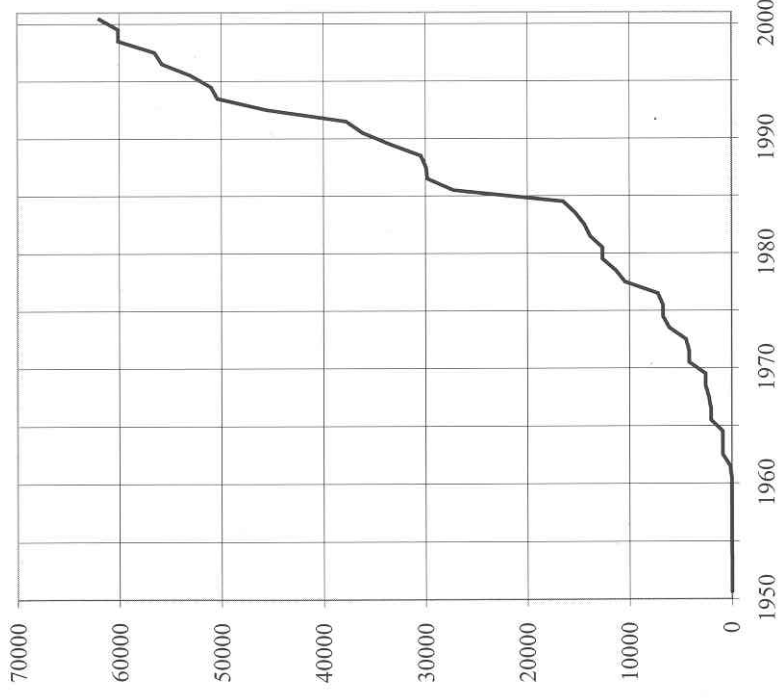
- RAZVOJ EES-a temelji se na primjeni sustava trofazne izmjenične struje:
  - prijenos velikih snaga uz razumno veliku struju
  - energetske transformator – transformiranje el. energije
SN-VN-VVN-VN-SN-NN
- Mane prijenosa el. energije trofaznim izmjeničnim sustavom
  - pad napona na vodovima uslijed uzdužnog induktivnog otpora nadzemnog energetskog voda (razmjerni duljini voda)
  - smanjivanje prijenosne moći voda $P = U_1 \cdot U_2 / X$ uslijed induktivnog otpora voda
  - smanjivanje prijenosne moći energetskog kabela uslijed protjecanja kapacitivne struje – struja koja teče od vodiča prema plaštu kabela kapacitetom kabela
  - skin efekt u vodičima energetskih vodova, dielektrični gubici u izolaciji energetskih kabela, korona na vodičima energetskih nadzemnih vodova
  - nemogućnost povezivanja dva EES-a različitih pogonskih frekvencija (npr. 50 Hz i 60 Hz) ili različitih sustava P-f regulacija.

POVIJEST PRIMJENE ISTOSMJERNE STRUJE ZA PRIJENOS ELEKTRIČNE ENERGIJE

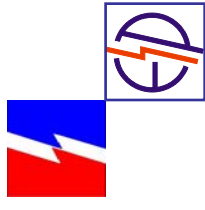

- Prijenos ISVN započeo primjenom živinih usmjerivačkih ventila, a pravi razvoj doživio primjenom tiristorskih ventila (od 1972. godine)
- Početak: pokusni prijenos nadzemnim vodom istosmjerne struje 1950 godine KAŠIRA – MOSKVA (tadašnji SSSR) prijenosne snage 30 MW/napon 100 kV/duljina 112 km
- Puni komercijalni prijenos: podmorsko kabelsko povezivanje Švedsko kopno – otok Gotland, prijenosna snaga 20 MW/napon 100 kV/duljina 96 km
- Od početka 70-tih godina nagli rast broja prijenosa i ukupne instalirane snage
- Današnje stanje:
  - više od 100 prijenosa ISVN
  - ukupna instalirana snaga veća od 75000 MW
  - rast instalirane snage prikazan na slici 1.

POVIJEST PRIMJENE ISTOSMJERNE STRUJE ZA PRIJENOS ELEKTRIČNE ENERGIJE

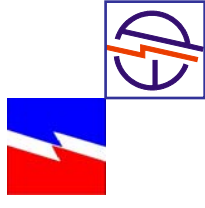

Instalirana snaga istosmjernih prijenosa u svijetu (MW)

PODRUČJA KORIŠTENJA PRIJENOSA ISVN

- prijenos velike snage nadzemnim vodom na veliku udaljenost (najčešće preko 500 kilometara)
- prijenos podmorskim (eventualno podzemnim) kabelom na relativno veliku udaljenost (od nekoliko desetaka kilometara na više)
- asinkrono povezivanje elektroenergetskih sustava koje nije moguće neposredno povezati (primjerice 50/60Hz ili sustava s različitim regulacijom frekvencije)
- povezivanje pri kojem se iskorištavaju regulacijska svojstva prijenosa istosmjernom strujom, a kojih svojstava nema prijenos izmjeničnom strujom.

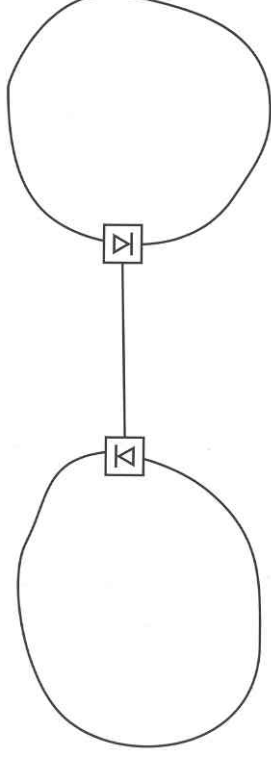

VRSTE PRIJENOSA ISVN

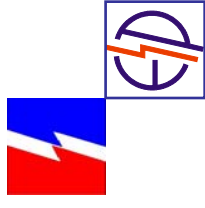
PRVI NAČIN: PRIJENOS “TOČKA – TOČKA” (POINT – TO – POINT)

Istosmjerni prijenos sadrži, pored dva usmjerivača, i dalekovod (nadzemni, podzemni i – osobito – podmorski) istosmjerne struje, a primjenjuje se:

- za prijenos vrlo velikih količina električne energije na vrlo velike udaljenosti (red veličine više stotina megavata na oko 700 kilometara ili više)
- za prijenos ispod morskih prepreka (duljine veće od 50-tak kilometara)
- za podzemno uvođenje u gradske zone (red veličine duljine sličan kao kod podmorskog kabela)

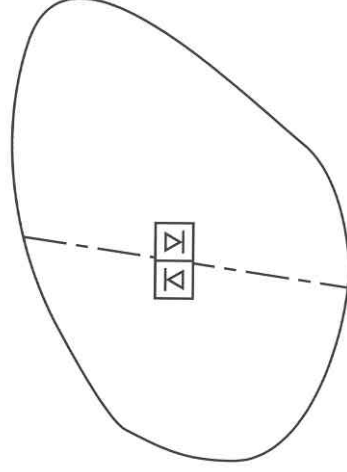

VRSTE PRIJENOSA ISVN

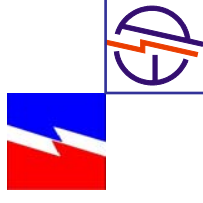
DRUGI NAČIN: PRIJENOS “LEĐA – U - LEĐA” (BACK – TO – BACK)

Istosmjerni prijenos ne sadrži vod istosmjerne struje, nego samo dva usmjerivača jedan – do – drugoga, leđima – u – leđa, koji su licima povezani na čvorišta mreža izmjenične struje i služe

- za povezivanje mreža raznih pogonskih frekvencija, npr. 50 i 60 Hz u Japanu
- za asinkrono povezivanje mreža raznih načina regulacije snaga – frekvencija u pogonu, svojedobno npr. interkonekcije UCPTÉ i OES SEV
- kada se želi spriječiti povećanje struje kratkog spoja u povezanim sustavima ili povećati stabilnost tog povezivanja

PRIJENOS NADZEMNIM VODOM NA VELIKU UDALJENOST

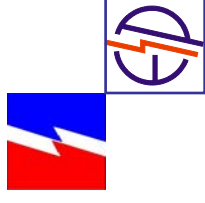

Prijenos električne energije nadzemnim vodom izmjenične ili istosmjerne struje

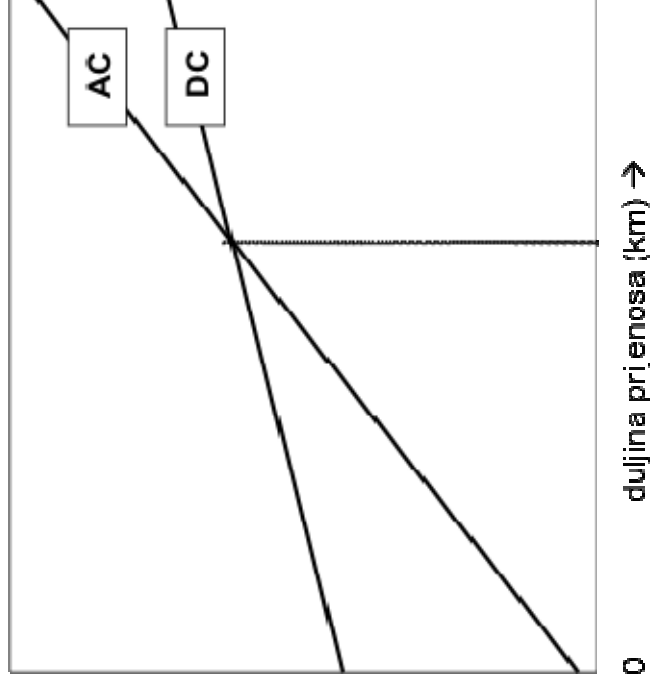
KRITERIJ:

- Troškovi investicijske izgradnje, pogona i održavanja
- Troškovi prijenosa vodom izmjenične struje
  - vod – znatno skuplji
  - priključna polja – znatno jeftinija
- Troškovi prijenosa vodom istosmjerne struje
  - vod – znatno jeftiniji
  - dvije pretvaračke stanice – znatno skuplje

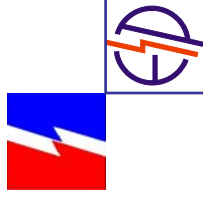
PRIJENOS NADZEMNIM VODOM NA VELIKU UDALJENOST

Troškovi izgradnje prijenosa iste snage istosmjernom strujom (DC) i izmjeničnom strujom (AC)

PRIJENOS ELEKTRIČNE ENERGIJE DULJIM KABELSKIM VODOM

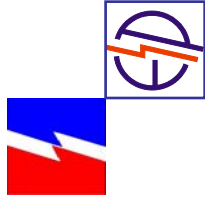

Prijenos električne energije kabelskim vodom izmjenične ili istosmjerne struje

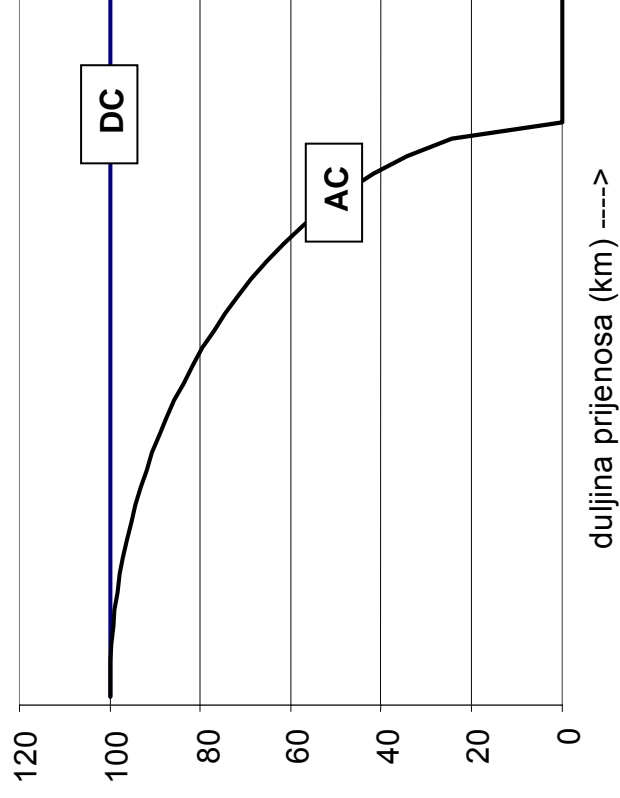
KRITERIJ:

- Troškovi investicijske izgradnje, pogona i održavanja
  - smanjenje mogućnosti opterećenja djelatnom komponentom struje unutar dopuštene strujne opteretivosti kabela, a radi opterećenja kapacitivnom komponentom izmjenične struje srazmjerne duljini kabela
- Kabelski vod – GRANIČNA DULJINA PRIJENOSA – ekonomski opravdano i tehnički nužno primjeniti kabel istosmjerne struje umjesto kabela izmjenične struje

PRIJENOS KABELSKIM VODOM NA VELIKU UDALJENOST

Opteretivost kabela istosmjernom strujom (DC) i izmjeničnom strujom (AC)

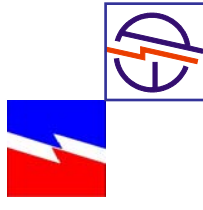

POVEZIVANJE SUSTAVA RAZLIČITIH FREKVENCIJA ILI RAZLIČITE REGULACIJE FREKVENCIJA

Prijenos ISVN koristi se za:

- Povezivanje dviju mreža izmjenične struje različitih nazivnih pogonskih frekvencija
  - primjer Japan ili Južna Amerika (50Hz i 60 Hz)
- Povezivanje dvaju sustava istih nazivnih pogonskih frekvencija ali kojima su različita svojstva regulacije frekvencija
  - primjer Europa – sinkroni rad interkonekcije UCTE i interkonekcije CENTREL (različita regulacijska odstupanja frekvencije)

KORIŠTENJE REGULACIJSKIH SVOJSTAVA PRIJENOSA ISVN

Prijenos trofaznim vodom izmjenične struje

$$\text{Prijenosna snaga} \quad P_{12} = \frac{U_{a1} \cdot U_{a2}}{X} \cdot \sin(\delta_1 - \delta_2)$$

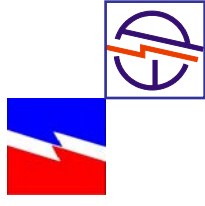
Vod je pasivan element – $X = \text{konst.}$

Vod je generator/potrošač jalove snage

Granica prijenosne snage – granica stabilnosti prijenosa

Prijenos vodom istosmjerne struje

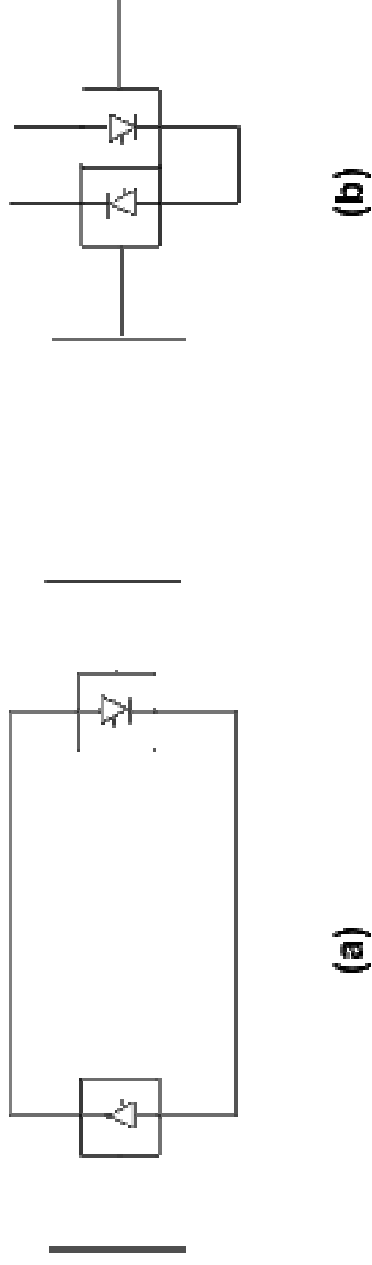
$$\text{Djelatna snaga prijenosa} \quad P_{12} = \frac{U_{d1} - U_{d2}}{R} \cdot U_{d2}$$

OSNOVNE SCHEME PRIJENOSA ISVN

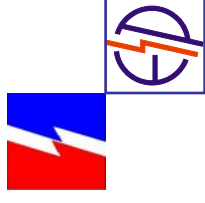
Osnovne sheme prijenosa ISVN

- a) TOČKA – TOČKA
- b) LEĐA – U – LEĐA

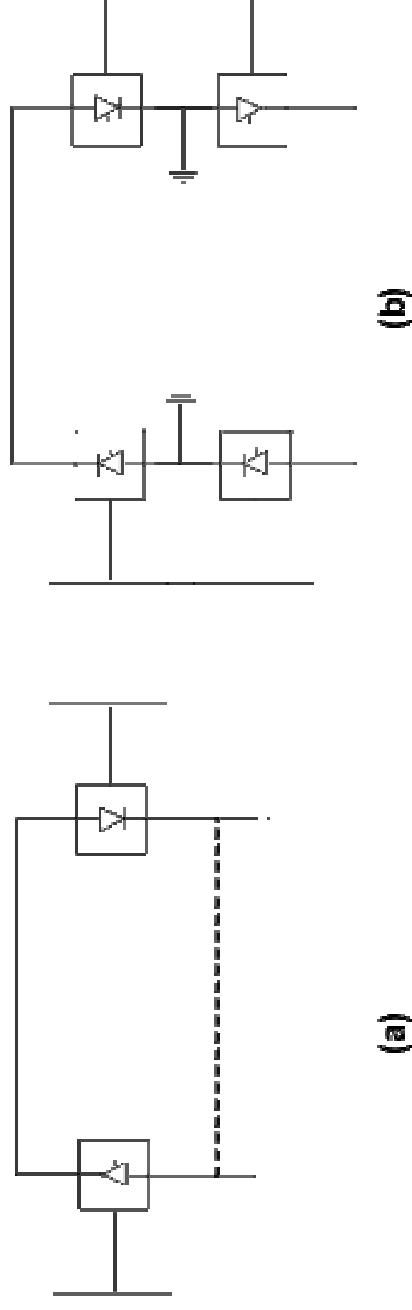
VRSTE SHEMA PRIJENOSA ISVN UZ KORIŠTENJE VODA (točka – točka)

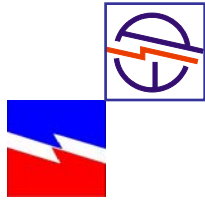

- a) jednopolni (monopolarni) prijenos (oznaka napona U_{mkV}) – jedan pretvarački pol

Vod istosmjerne struje ima vodič (jednopolni vod) i povratni vodič (vodič izoliran za mali napon prema zemlji, gromobranski zaštitni vodič, ??? (zemlja, more))

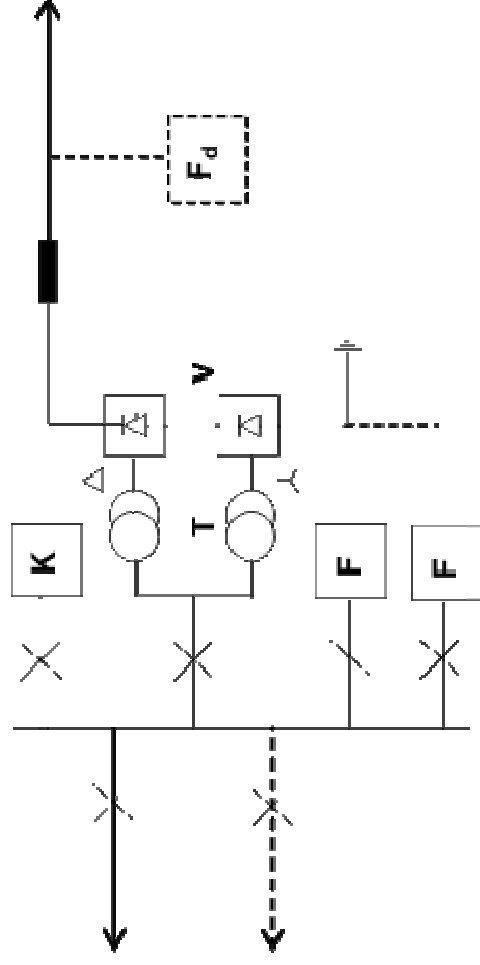
- b) dvopolni (bipolarni) prijenos (oznaka napona $\pm U_{mkV}$) – dva pretvaračka pola
Vod istosmjerne struje ima dva vodiča (dvopolni vod)

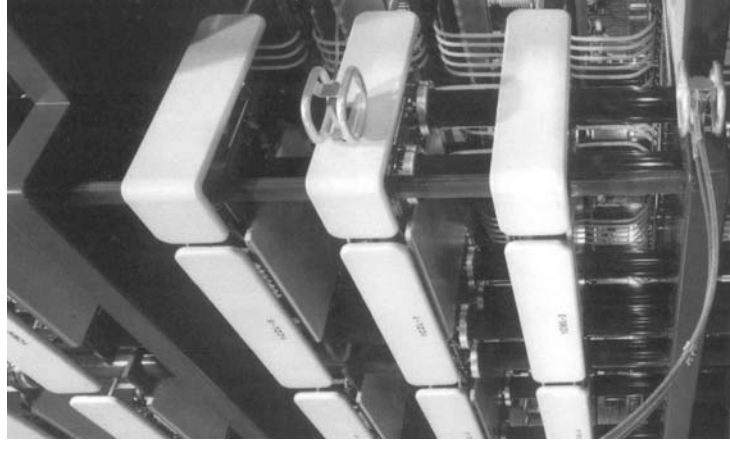
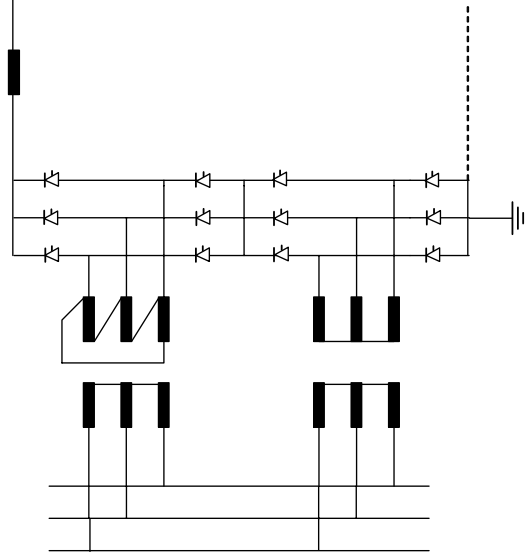
IZVEDBA PRETVARAČKE STANICE

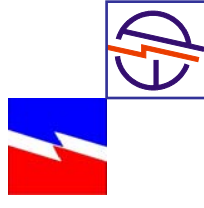
- PRETVARAČKA STANICA – struktura:
  - zgrada s usmjerivačkim ventilskim sklopovima, upravljanjem i regulacijom
  - pretvarački transformatori
  - visokonaponsko rasklopno postrojenje s vodnim poljima
  - polja za priključak kompenzatora jalove snage i filtera za popravak oblika izmjeničnog napona
  - površina pretvaračke stanice – do više desetaka hektara
- Pretvaračka postrojenja su skupocjena postrojenja
  - tiristorski ventilski slog (V)
  - pretvarački transformatori (T)
  - ventilska prigušnica (L)
  - eventualno: filter na istosmjernoj strani (Fd)
  - filteri na izmjeničnoj strani (F)
  - kompenzacija na izmjeničnoj strani (K)
  - upravljanje i regulacija, zaštita i komunikacija.

IZVEDBA PRETVARAČKE STANICE

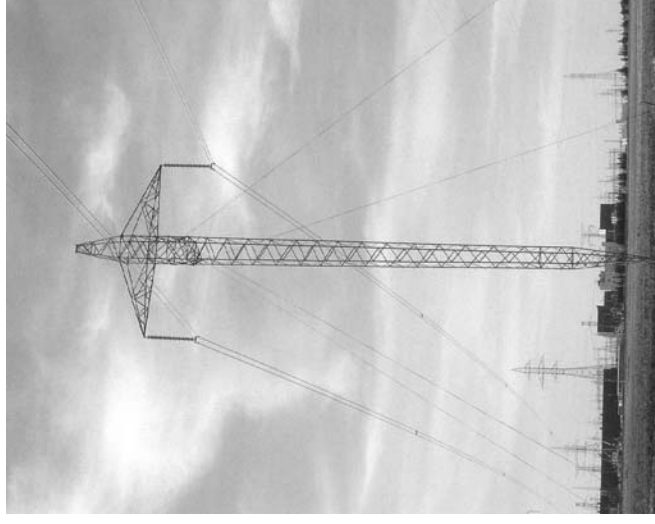
- Tiristorski ventilski slogovi (blokovi)
  - paralelno i serijsko spajanje istovrsnih modula tiristorskih dioda
  - tiristori – nazivni podaci 4 kA/8kV
  - uobičajeno spojeni u grane 12-pulsnog trofaznog mosta
  - serijsko spajanje u spiralu, prostorno oblikovano u pravokutnu prizmu
  - smješteni u ventilsku halu, hlađenje vodom, a izolacija je zračna
  - trend – cijena tiristorskih dioda pada, a vrijednost njihovih tehničkih parametara raste

IZVEDBA NADZEMNIH VODOVA, KABELA I UZEMLJIVAČA KOD PRIJENOSA ISVN

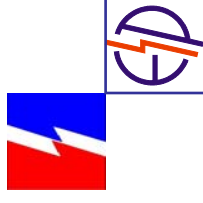
- Izvedbe nadzemnih vodova za prijenos ISVN
  - jednopolni sa zemljom kao povratnim vodičem
  - jednopolni s dva vodiča, odlaznim i povratnim
  - jednopolni s gromobranskim zaštitnim užetom kao povratnim vodičem
  - dvopolni s dva vodiča, eventualno kao druga etapa pri korištenju
  - dvostruki dvopolni s četiri vodiča.
- Konstrukcija nadzemnih vodova – Fe stupovi, vodiči, zaštitni vodiči i izolatori kao kod vodova izmjenične struje

IZVEDBA NADZEMNIH VODOVA, KABELA I UZEMLJIVAČA KOD PRIJENOSA ISVN

- Izvedba energetske kabele za prijenos ISVN
  - podmorski kabel – jednopolna izvedba
  - jednopolni prijenos – jedan kabel
  - dvopolni prijenos – dva kabela
  - primjer: Kabel 1200 mm² Cu, uljno-impregnirana papirna izolacija debljine 17,5 mm s poluvodljivom ???

VELIČINA TROŠKOVA IZGRADNJE

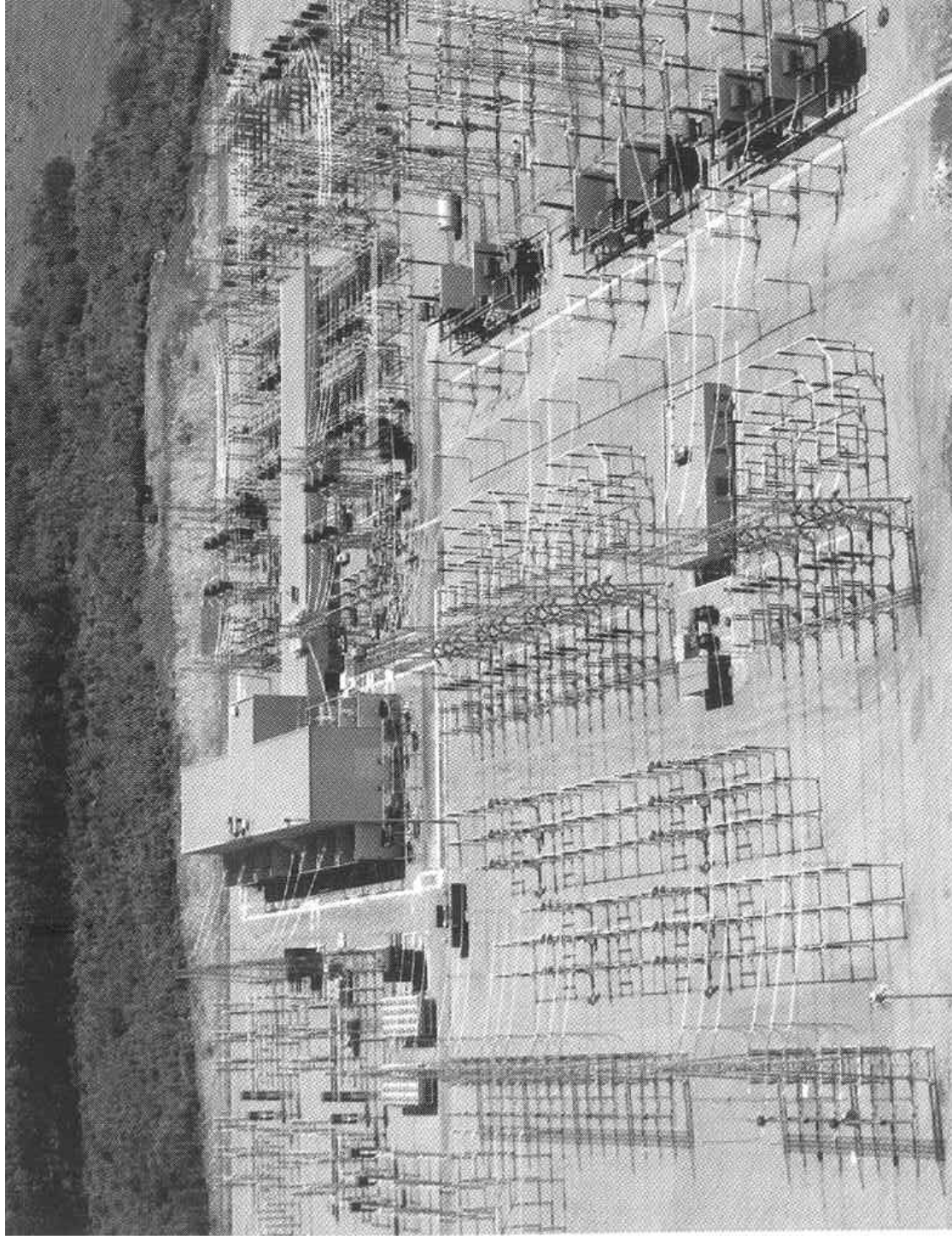
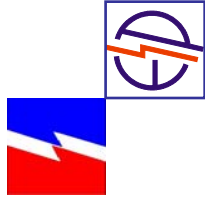
- Troškovi izgradnje pretvaračke stanice
  - ukupni troškovi:
    - 50% radovi (građevinski, el.montažni)
    - 50% oprema
      - 1/3 pretvarački transformatori
      - 1/3 tiristorski ventili
      - 1/3 ostala oprema
  - približni troškovi:
    - 100 USD/kW za “LEĐA – U – LEĐA”
    - 30% veća cijena za par pretvaračkih stanica

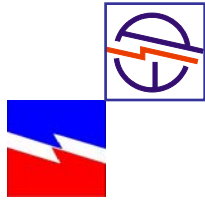
Primjer: cijena pretvaračke stanice 600MW “LEĐA – U – LEĐA” je oko 60 milijuna USD, a TS 400/110 kV, 2x300MW je oko 30 milijuna USD

- Troškovi izgradnje vodova istosmjerne struje
  - cijena nadzemnog voda istosmjerne struje za istu snagu prijenosa je oko polovine vrijednosti voda izmjenične struje (polovina mase čelika, manje izolatora, slična masa vodiča i uža trasa)
  - kabel istosmjerne struje jeftiniji je od ekvivalentnog kabla izmjenične struje
    - iskorištenija izolacija
    - primjena jeftinije čelične armature
    - dvopolni prijenos – dva kabla
    - jednopolni prijenos – jedan kabel

VELIČINA TROŠKOVA IZGRADNJE

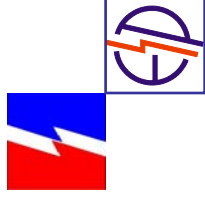

DANAŠNJE STANJE PRIJENOSA ISVN U SVIJETU

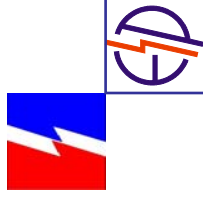
- Stanje 2005. godine: u pogonu 100 prijenosa ukupne instalirane snage veće od 75000 MW
- Trećina prijenosa ima snagu 300-600 MW
- Polovina prijenosa ima duljinu do 500 km
- Primjenjeni naponi jednog pola prema zemlji su u području 100-500 kV
- Naponi koji se primjenjuju počinju od oko ± 100 kV (jedan vodič $+100$ kV prema zemlji, drugi vodič -100 kV prema zemlji, dakle “linijski” napon 200 kV), da bi najveći broj prijenosa bio ostvaren uz napon ± 250 kV. Najviši napon istosmjernog prijenosa u pogonu je ± 600 kV.
- Nema kontinenta bez primjene prijenosa ISVN
- Sve velike otočke zemlje imaju prijenos ISVN među glavnim otocima (Japan, Novi Zeland, Filipini, a u izgradnji je prijenos otočnog i kopnenog dijela Malezije oko 600 km).

DANAŠNJE STANJE PRIJENOSA ISVN U SVIJETU

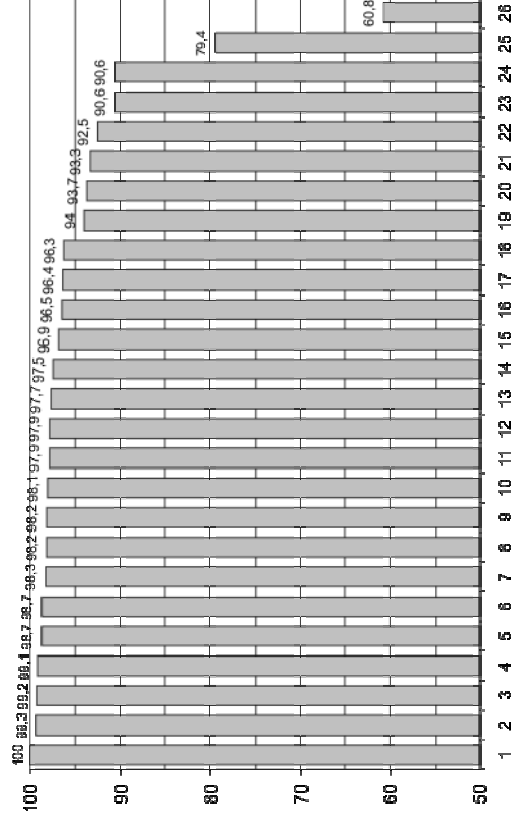
- Granična svjetska ostvarenja istosmjernih prijenosa pri visokom naponu koji su u pogonu su:
  - najsnažniji nadzemni prijenos: Itaipu 6300MW, kojim je ostvaren 785 kilometara dugi dvostruki dvopolni prijenos između najsnažnije hidroelektrane na svijetu HE Itaipu (12600MW, generatori 50Hz), na rijeci Parani (granica Paragvaj-Brazil) do brazilske mreže 60Hz u blizini Sao Paula
  - najdulji nadzemni prijenos: Inga-Shaba u Zairu kojim je povezana HE Inga na rijeci Zair i metalurški čvor proizvodnje bakra Kolwezi u pokrajini Shaba, s dva odvojena jednopolna voda duljine 1700 kilometara, uz snagu istosmjernog prijenosa od 560MW
  - najsnažniji podmorski prijenos: IFA 2000, kojim je ispod La Manchea povezana Francuska i Velika Britanija s dva bipola i ukupno osam jednožilnih kabela duljine 72 kilometra uz snagu prijenosa 2000MW radi kontinuiranog izvoza francuske električne energije u Veliku Britaniju, godišnje količine oko 15TWh (više od sadašnjeg godišnjeg konzuma Hrvatske)
  - najdulji podmorski prijenos: Baltic-kabel, koji povezuje Njemačku i Švedsku ispod Baltičkog mora, na duljini 250 kilometara uz snagu 600MW
  - najsnažnija leđa-u-leđa stanica: Vyborg, kojom su asinkrono povezani elektroenergetski sustavi Rusije i Finske snagom 1065MW.

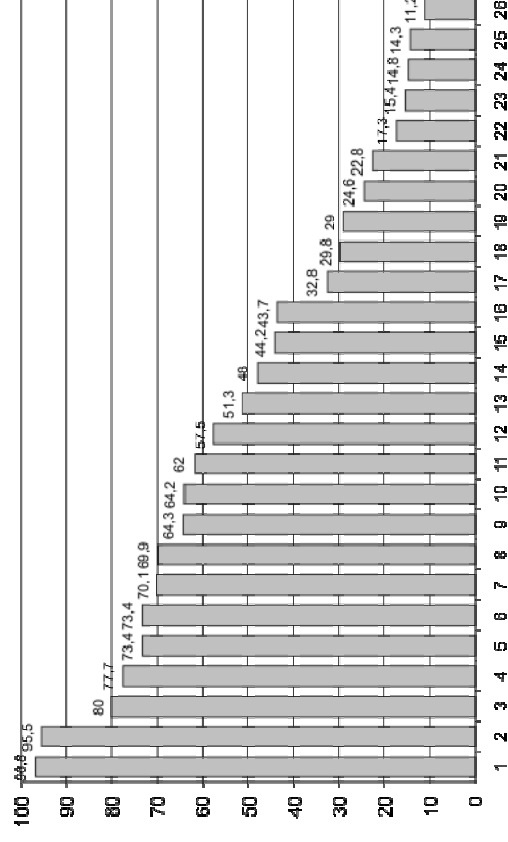
DANAŠNJE STANJE PRIJENOSA ISVN U SVIJETU

- Isporučitelji opreme pretvaračkih stanica u svijetu su: oko 2/3 svih isporuka učinio je ABB (odnosno, svojedobno ASEA i BBC), a ostale isporuke izveli su Siemens (ranije Siemens/AEG/BBC), GEC Alsthom, General Electric, te japanski i ruski proizvođači.

RASPOLOŽIVOST 26 ISTOSMJERNIH PRIJENOSA S TIRISTORSKIM VENTILIMA U SVIJETU 1996.GODINE (%)

TRAJANJE GODIŠNJEG KORIŠTENJA MAKSI. TRAJNE SNAGE 26 ISTOSMJ. PRIJENOSA S TIRIST. VENTILIMA U SVIJETU 1996. GODINE (%)

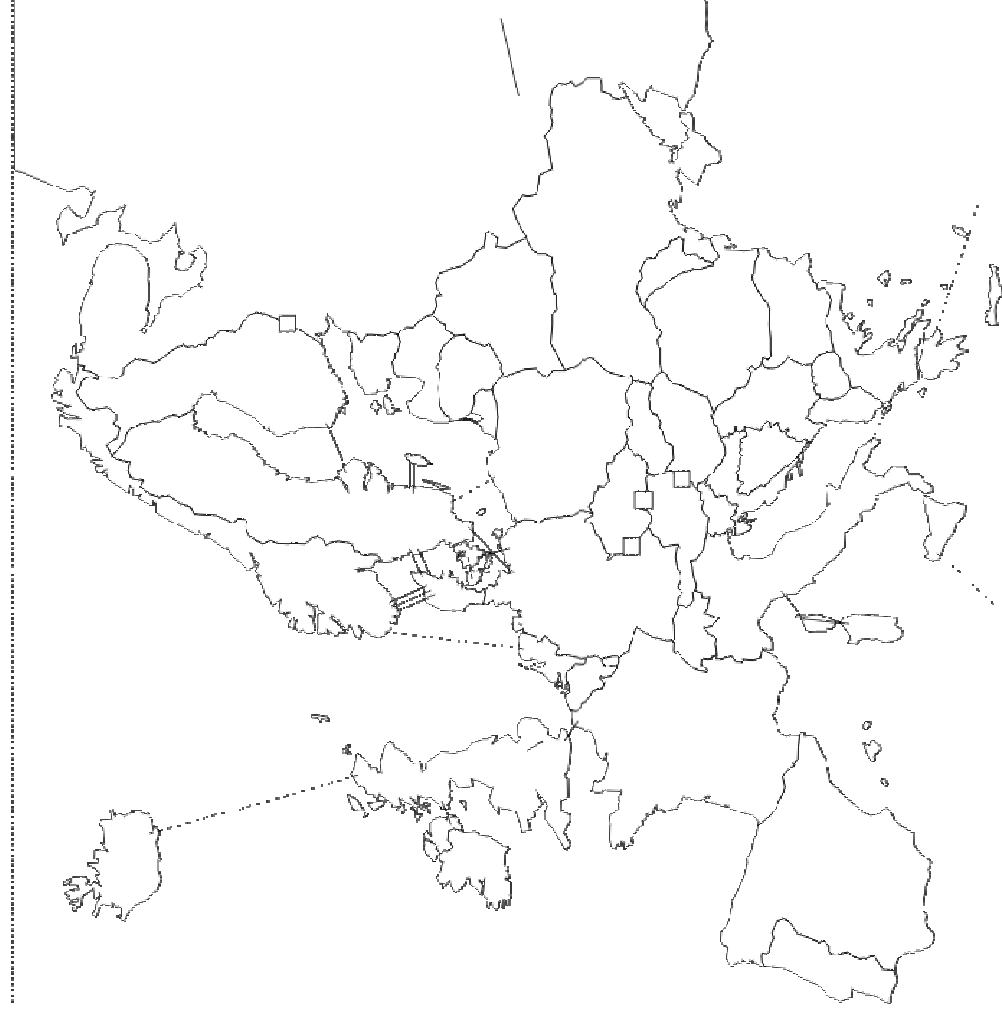

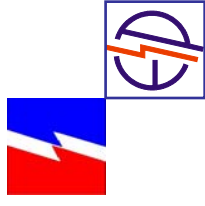
STANJE I PREDSTOJEĆA OSTVARENJA PRIJENOSA ISVN U EUROPI

- Prijenos ISVN u Europi:
  - povezivanje nordijskih zemalja podmorskim kabelima prema kontinentu i među sobom
  - povezivanje velikobritanskog otoka s kontinentom
  - povezivanja u Mediteranu
  - leđa-u-leđa povezivanja, pretežno dezavuirana pomicanjem granice UCPTÉ na istok (Dürrrohr, Wien-Süd Ost, Etzenricht), i stanica Vyborg u korištenju.
  - u Europi nema prijenosa ISVN na daljinu
- Prijenos ISVN u izgradnji u Europi
  - Najdulji podmorski kabelski prijenos na svijetu NorNed – prijenos između Norveške i Nizozemske, pod sjevernim morem – duljina 580 km, dvožilni kabel, napon ± 450 kV, prijenosna moć 700 MW, izgradnja 2004. – 2007. godine
  - Projekt u pripremi – najdulji podmorski kabelski prijenos, veza Islanda s Europom duljine veće od 1000 km – jednožilni kabel, 1200 mm², napon 400 kV, prijenosna moć 500 MW, a u konačnoj fazi udvostručenje (dubina mora oko 1000 m).

STANJE I PREDSTOJEĆA OSTVARENJA PRIJENOSA ISVN U EUROPI

- Prijenos točka-točka u pogonu
- - - Prijenos točka-točka u pripremi ili izgradnji
- Povezivanje leđa-u-leđa

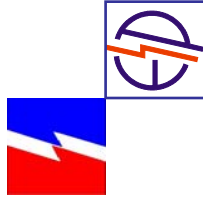

STANJE I PREDSTOJEĆA OSTVARENJA PRIJENOSA ISVN U EUROPI

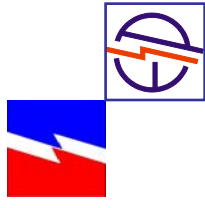
Tablica 1. PRIJENOSI ISTOSMJERNOM STRUJOM VISOKOG NAPONA U EUROPI KRAJEM 90-TIH GODINA

Prijenos	Država A	Država B	Nadž. (km)	Kabel (km)	Ukupno (km)	Napon (kV)	Snaga (MW)	Pogon	Opaska
U pogonu:									
1	Volgograd-Donbas	europ.dio Rusije	470	0	470	±400	720	1962	Sad.stanje od 1965
2	Konti-Skan 1	Danska	95	85	180	250	250	1965	
3	Sardinia	Italija(kopno-Sardinija)	292	121	413	200	200	1967	Od 1986: SACOI-1, a od 1992: SACOI-2, 300MW
4	Kingsnorth	Velika Britanija	0	82	82	±266	640	1974	Duboki kabeiski uvod u urbano područje Velikog Londona
5	Skagerak 1 i 2	Danska	113	127	240	±250	500	1976	Sad.stanje od 1977
6	Vyborg	tad.SSSR	-	-	-	±85x3	1065	1981	Asinkrono povezivanje, sad.stanje od 1984
7	Dümröhr	Austrija	-	-	-	145	550	1983	Asinkrono povezivanje, mog.proširenje na 1100MW
8	Gotland 2	Švedska(kopno-Gotland)	7	96	103	150	130	1983	Prijenos 20MW iz 1954. poveć.na 30MW 1970.obust.1987
9	IFA 2000	Francuska	0	72	72	±270x2	2000	1985	Sad.stanje od 1986 (prijenos 160MW iz 1961.obust.1984)
10	Korzika	ital.kopno	-	-	-	200	50	1956	Priključak Korzike na SACOI-1
11	Gotland 3	Švedska(kopno-Gotland)	7	96	103	150	130	1987	
12	Konti-Skan 2	Danska	95	85	180	285	300	1988	
13	Fenno-Skan	Švedska	33	200	233	400	500	1990	
14	Skagerak 3	Danska	113	127	240	350	500	1993	Proširenje za jedan pol. povratni vodič: tlo
15	Wien Süd-Ost	Austrija	-	-	-	145	550	1993	Asinkrono povezivanje
16	Eizenricht	Njemačka	-	-	-	160	600	1993	Asinkrono povezivanje, moguće proširenje na 2x600MW
17	Baltic-kabel	Njemačka	0	250	250	450	600	1994	
18	Kontek-kabel	Njemačka	118	52	170	400	600	1996	
19	Scotl.-North Ireland	Ujedinjeno Kraljevstvo	0	60	60	150	250	1998	
U izgradnji, pripremi izgradnje ili razmatranju:									
20	Korfu	Italija	155	160	315	±300	600	2000	Konačna veličina: ±400kV, 1000MW
21	NorNed-kabel	Nizozemska	0	500	500		600	2001	
22	Store Baelit	ist./zap.Danska	35	30	65	280	350	2003	Prva etapa: jednopolno, povratni vodič: tlo
23	Euro-kabel	Njemačka	0	500	500		600	2003	
24	Viking-kabel	Njemačka	0	500	500		600	2003	
25	SWePol-kabel	Pojlska	30	230	260		600	2003	
26	Tunis-Sicilija	Tunis	0	~150	~150		...	...	
27	Grčka-Turska	Grčka	0	~250	~250		...	...	
28	Island-kabel	Island	0	~950	~950		1100	2005	+Razm.opskrbe Hamburga s Islanda, ekološki motivirano

STANJE I PREDSTOJEĆA OSTVARENJA PRIJENOSA ISVN U EUROPI

- Prijenosi ISVN u Hrvatskoj:
  - nema prijenosa u pogonu
  - godine 1957. razmatran je kabelski prijenos istosmjernom strujom ispod jadrana Hrvatska – Italija, studijom Ekonomske Komisije za Energiju Ujedinjenih naroda
  - trenutno u studijskoj pripremi istosmjerni kabelski podmorski prijenos Hrvatska – Italija, za uvoz energije u Italiju s istoka, tranzitom preko hrvatske prijenosne mreže.

ZAKLJUČAK

- Prijenos istosmjernom strujom u usporedbi s prijenosom izmjeničnom strujom znade biti povoljniji u pogledu: regulacijskih svojstava, ukupne veličine i dinamike investiranja, gubitaka električne energije pri prijenosu, pogonske pouzdanosti i djelovanja na okolinu, a sve to uz postizanje visoke raspoloživosti suvremenih tehničkih rješenja pretvaračkih stanica. U nekim prilikama: prijenos, odnosno povezivanje istosmjernom strujom, jedino je tehnički moguće rješenje.
- Očekivani pravci razvoja prijenosa ISVN
  - komercijalno ostvarenje DC prekidača
  - širenje primjene na srednjenaponsko područje
  - daljnji razvoj FACTS sustava na VN i SN području